

Әулиекөл ауданы әкімдігінің
«Әулиекөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі»
мемлекеттік мекемесінің қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне жүргізілген
сыртқы талдау нәтижелері бойынша талдамалық анықтама.

ТАЛДАМАЛЫҚ АНЫҚТАМА

2026 ж

I. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР – 3

1.1. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау жүргізудің негіздері – 3

II. КАДР САЯСАТЫ – 4

2.1. Бөлімнің кадр саясаты – 4

III. Бөлім қызметінде анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдері және заңнама талаптарының бұзушылықтары – 4

3.1. Мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелерін алу кезінде электрондық цифрлық қолтаңбаларды пайдалану талдауының қорытындылары туралы – 5

3.2. Ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысының агроөнеркәсіптік саладағы коммерциялық ұйымға қатысуына байланысты әлеуетті сыбайлас жемқорлық тәуекелін анықтау туралы – 6

3.3. Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субсидиялардың қайтарылуын формальды мониторингтеу және тиімді бақылаудың болмауы – 7

I. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1.1. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау жүргізудің негіздері

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің Қостанай облысы бойынша департаменті (бұдан әрі – Департамент) мен «Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің (бұдан әрі – Бөлім) 2026 жылғы 19 ақпандағы №09 бірлескен бұйрығы.

Талдау объектісінің ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне сыртқы талдау жүргізу шеңберінде оның қызметінің негізгі бағыттары зерделенді.

Атап айтқанда, персоналды басқару, мүдделер қақтығысын реттеу, мемлекеттік қызметтер көрсету, рұқсат беру және бақылау-қадағалау функцияларын орындау, ақпараттық жүйелерді әзірлеу және пайдалану, сондай-ақ талдау объектісінің ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметінен туындайтын өзге де мәселелер бойынша талдау жүргізілді.

Талдау жүргізу кезеңі: 2026 жылғы 19 ақпаннан 2026 жылғы 21 мамырға дейін.

Талдаумен қамтылған кезең: 2023 жылғы 1 қаңтардан 2026 жылғы сәуір айына дейін.

«Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі» ММ Әуликөл ауданы аумағында ауыл шаруашылығы және жер қатынастары саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік мекемесі болып табылады.

«Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі» мемлекеттік мекемесі туралы ереже Әуликөл ауданы әкімдігінің 2020 жылғы 3 қаңтардағы №20 қаулысымен бекітілген.

Құрылымдық тұрғыдан алғанда, «Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі» ММ туралы Ереже мемлекеттік мекеменің құқықтық мәртебесін, міндеттерін, өкілеттіктерін, функцияларын, қызметін ұйымдастыруды және мүлкін басқаруды реттейтін 5 бөлімнен тұрады. Ереже Әуликөл ауданы әкімдігінің 2020 жылғы 3 қаңтардағы №20 қаулысымен бекітілген.

Ережеге сәйкес Бөлімге ауыл шаруашылығы және жер қатынастары саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды қамтамасыз ету, ауданның азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту, жер ресурстарын ұтымды пайдалану және қорғау, сондай-ақ жер реформасын жүргізу және жер мониторингін жүзеге асыру жөніндегі негізгі міндеттер жүктелген.

Бөлімнің өкілеттіктеріне мемлекеттік мекеменің құқықтары мен міндеттері, оның ішінде мемлекеттік органдармен және ұйымдармен өзара іс-қимыл жасау, мемлекеттік органдар актілерінің орындалуын қамтамасыз ету, мемлекеттік қызметтер көрсетуді ұйымдастыру, жер кадастрын жүргізу, жер пайдаланылуын бақылау, сондай-ақ ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді мемлекеттік қолдау шараларын іске асыру кіреді.

Бөлімнің функционалы кең ауқымды болып табылады және агроөнеркәсіптік кешенді дамыту, жер қатынастарын реттеу, жер мониторингін жүргізу, жерге орналастыру жұмыстарын ұйымдастыру, мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру, мемлекеттік қызметтер көрсету, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілермен өзара іс-қимыл жасау, сондай-ақ жер ресурстарын ұтымды пайдалануды бақылау салаларындағы функцияларды қамтиды.

II. КАДР САЯСАТЫ

2.1 Жалпы мәліметтер

2023–2026 жылдарға арналған «Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі» ММ штаттық кестелерін талдау барысында мемлекеттік мекеменің құрылымы тұтастай алғанда тұрақты болғаны анықталды.

2023–2025 жылдары әкімшілік мемлекеттік қызметшілердің штат саны 8 бірлікті құрады, оның ішінде бөлім басшысы, бөлім басшысының орынбасары, бас мамандар, инспектор және жер қатынастары жөніндегі мамандар бар.

Әкімшілік персоналдың жылдық еңбекақы қоры 2023 жылы 25 493,9 мың теңгені, 2024 жылы – 26 094,0 мың теңгені, 2025 жылы – 26 243,2 мың теңгені құрады.

2026 жылы еңбекақы төлеудің жаңа жүйесі енгізілгеннен кейін еңбекақы қоры 39 767,5 мың теңгеге дейін, ал жәрдемақылар мен сыйлықақыларды есептегенде 51 279,2 мың теңгеге дейін ұлғайды.

Техникалық персонал саны 2023–2025 жылдары 2,5 штат бірлігін құрады, оның ішінде жүргізуші және компьютерлік техниканы қызмет көрсету жөніндегі оператор бар.

Жалпы алғанда, жүргізілген талдау Бөлім қызметі ауыл шаруашылығы және жер қатынастары саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға бағытталғанын көрсетті, бұл ретте мекеменің құрылымы мен штат саны талданған кезеңде тұрақты болып қалған.

III. БӨЛІМ ҚЫЗМЕТІНДЕ АНЫҚТАЛҒАН СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРІ ЖӘНЕ ЗАҢНАМА ТАЛАПТАРЫНЫҢ БҰЗУШЫЛЫҚТАРЫ

3.1 Мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелерін алу кезінде электрондық цифрлық қолтаңбаларды пайдалану талдауының қорытындылары туралы

Мемлекеттік қызметшілердің Әдеп кодексінің негізгі қағидаттарының бірі мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде көрсетілетін қызметті алушылардың құқықтары мен заңды мүдделерінің басымдығын көздейтін клиентке бағдарлану қағидаты болып табылады.

Қостанай облысында мемлекеттік қызметтердің 489 түрі көрсетіледі. Оларды көрсету тәртібі белгіленгеніне карамастан, 2025 жылы үшінші тұлғалардың электрондық цифрлық қолтаңбаларды (бұдан әрі – ЭЦҚ) заңсыз пайдалануына байланысты 144 бұзушылық анықталған.

Талдау көрсеткендей, ЭЦҚ-ны үшінші тұлғалардың заңсыз пайдалану фактілерінің басым бөлігі бірінші басшылардың іссапарда болу кезеңінде орын алған – 85 факт, ал 59 факт еңбек демалысы кезеңіне тиесілі.

«Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы» Қазақстан Республикасы Заңының (2003 жылғы 7 қаңтардағы №370) 10-бабының 2-тармағына сәйкес электрондық цифрлық қолтаңбаның жабық кілттері оларды заңды негізде иеленетін тұлғалардың меншігі болып табылады.

Осыдан тұлғаның әртүрлі ақпараттық жүйелер үшін электрондық цифрлық қолтаңбаның жабық кілттеріне ие бола алатыны және олардың басқа тұлғаларға берілмеуге тиіс екендігі туындайды.

Электрондық цифрлық қолтаңбаны үшінші тұлғаларға беру және оны бақылаусыз пайдалану тәжірибесі мемлекеттік қызметтер көрсетуге қатысты нақты мән-жайларды бұрмалайды, теріс пайдаланушылықтарға жағдай жасайды және қоғамның мемлекеттік органдарға деген сенім деңгейіне кері әсер етеді.

Әуликөл ауданы бойынша Әуликөл ауданы әкімінің 2026 жылғы 15 қаңтардағы №3-ө/к өкімімен «Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл шаруашылығы және жер

катынастары бөлімі» ММ басшысы [REDACTED] сөгіс түріндегі тәртіптік жаза қолданылғаны анықталды.

Тәртіптік жазаны қолдануға келесі жағдайлар негіз болған:

- лауазымдық міндеттерді тиісінше орындамау;
- сою пункттерін ашу жөніндегі Жол картасы іс-шараларының орындалмауы;
- мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде ЭЦҚ-ны үшінші тұлғалардың заңсыз пайдалануы.

Аталған фактілер келесі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің бар екенін көрсетеді:

- ЭЦҚ пайдаланылуын тиісті бақылаудың болмауы;
- мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелеріне уәкілетті емес тұлғалардың қол қою мүмкіндігі;
- лауазымды тұлғалардың дербес жауапкершілігі қағидатының бұзылуы;
- мемлекеттік қызмет көрсету процестерінің адами факторға жоғары тәуелділігі;
- заңнама талаптарының сақталуына ішкі бақылаудың жеткіліксіздігі;
- мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелерін бұрмалау тәуекелі;
- уәкілетті лауазымды тұлғаның нақты қатысуынсыз мемлекеттік қызмет көрсету мүмкіндігі.

Сонымен қатар анықталған бұзушылықтар ішкі әкімшілендіру процестерінің жеткіліксіз ұйымдастырылғанын және ақпараттық жүйелер арқылы мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде өкілеттіктерді нақты бөлу тетігінің тиімді еместігін көрсетеді.

Қалыптасқан тәжірибе келесідей тәуекелдердің туындауына алғышарт жасайды:

- лауазымдық өкілеттіктерді теріс пайдалану;
- мемлекеттік қызметтердің нақты орындаушыларын жасыру;
- өтінімдерді қарау процесіне бейресми араласу үшін жағдай жасау;
- мемлекеттік қызметтер көрсету рәсімдерінің ашықтығы мен есептілігінің төмендеуі.

Қосымша атап өту қажет, бұған дейін де Әуликөл ауданының ауыл шаруашылығы және жер қатынастары бөлімі қызметінде жер қатынастары саласында және мемлекеттік функцияларды орындау барысында бұзушылықтар анықталып, олар бойынша аудан прокуратурасы қадағалау актілерін енгізген, ал жекелеген қызметкерлер тәртіптік жауапкершілікке тартылған.

Осылайша, анықталған фактілер мемлекеттік мекеме қызметінде мемлекеттік қызметтер көрсету және ақпараттық жүйелерді пайдалану кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін қалыптастыратын жүйелі ұйымдастырушылық кемшіліктердің бар екенін көрсетеді.

Электрондық цифрлық қолтаңбаны үшінші тұлғалардың рұқсатсыз пайдалануы мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелерін беру тәртібінің бұзылуы болып табылады.

Жоғарыда баяндалғандарды ескере отырып, ұсынылады:

1. Мемлекеттік қызметшілердің ЭЦҚ жабық кілттерінің сақталуына қатысты дербес жауапкершілігін қамтамасыз ету және қызметтік қажеттілікке, іссапарға жіберілуіне немесе еңбек демалысында болуына қарамастан, оларды басқа тұлғаларға беру және пайдалануға жол бермеу.
2. Мемлекеттік қызметшілер арасында электрондық құжат айналымы, ақпараттық қауіпсіздік және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнама талаптарын сақтау мәселелері бойынша міндетті түсіндіру және оқыту іс-шараларын ұйымдастыру.

3.2. Ауыл шаруашылығы бөлімі басшысының агроөнеркәсіптік саладағы коммерциялық ұйымға қатысуына байланысты әлеуетті сыбайлас жемқорлық тәуекелін анықтау туралы

Ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы [REDACTED] ЖШС коммерциялық агроөнеркәсіптік салада қызметін жүзеге асыратын [REDACTED] ұйымына қатысуына байланысты әлеуетті сыбайлас жемқорлық тәуекелі анықталды.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, [] жарғылық капиталдағы үлесі 0,0 []% болатын [] ЖШС-нің (БСН []) тең құрылтайшысы болған. Компания ауыл шаруашылығы саласында қызмет атқарады: дәнді және майлы дақылдарды өсіру, ірі кара мал өсіру, ет өнімдерін өңдеу және кәсіпкерлік қызметтің өзге де түрлерімен айналысады. Кәсіпорынның жылдық кірісі шамамен [] теңгені құрайды.

«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабының 7-тармағына сәйкес мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар, сондай-ақ оларға теңестірілген адамдар қатысу үлесін алған күннен бастап күнтізбелік 30 күні ішінде акцияларды, қатысу үлестерін және табыс әкелетін өзге де мүлікті сенімгерлік басқаруға беруге міндетті.

Анықталғандай, 2024 жылғы 2 ақпанда [] мен сенімгерлік басқарушы арасында [] ЖШС-дегі қатысу үлесін сенімгерлік басқаруға беру туралы шарт жасалған. Шартқа сәйкес серіктестіктің жарғылық капиталындағы 0,0 []% үлес сенімгерлік басқаруға берілген. Шарт Қостанай облысы Әуликөл ауданының нотариусымен куәландырылып, № [] тізілімде тіркелген.

Сонымен қатар ауыл шаруашылығы саласын үйлестіретін мемлекеттік орган басшысының коммерциялық ұйымдағы үлесінің болуы келесі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін қалыптастырады:

- агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне қатысты шешімдер қабылдау кезінде мүдделер қақтығысының туындау мүмкіндігі;
- жекелеген шаруашылық жүргізуші субъектілерге артықшылық беру ықтималдығы;
- аффилиирленген ұйымның мүддесіне қызметтік жағдайын пайдалану;
- кәсіпорынның бәсекелестік артықшылықтарына әсер етуі мүмкін шектеулі акпаратқа қол жеткізу;
- субсидияларды, мемлекеттік қолдау бағдарламаларын, жер мәселелерін және мемлекеттік қолдаудың өзге де шараларын бөлу кезінде компания мүдделерін ілгерілету тәуекелі.

Қосымша атап өту қажет, [] ЖШС өңірдегі шамамен [] қызметкері бар және қаржылық айналымы жоғары ірі ауыл шаруашылығы тауарын өндіруші болып табылады, бұл әлеуетті мүдделер қақтығысының деңгейін арттырады.

Бұл ретте үлесті сенімгерлік басқаруға беру Қазақстан Республикасы «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 13-бабы 7-тармағы талаптарының формальды түрде орындалғанын көрсетеді. Алайда қызметі жетекшілік ететін салаға жататын кәсіпкерлік субъектісімен лауазымды тұлғаның байланыстылығы фактісінің өзі Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасында көзделген шектеулердің сақталуына тұрақты мониторинг жүргізуді талап етеді.

Жоғарыда баяндалғандарды ескере отырып, ұсынылады:

1. Қазақстан Республикасы «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 8-бабының және сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларының талаптарына сәйкес бөлім қызметінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуді қамтамасыз ету.

3.3. Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласында субсидиялардың қайтарылуын формальды мониторингтеу және тиімді бақылаудың болмауы

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2019 жылғы 15 наурыздағы №108 бұйрығымен бекітілген Асыл тұқымды мал шаруашылығын дамытуды, мал шаруашылығы өнімдерінің өнімділігі мен сапасын арттыруды субсидиялау қағидаларына қосымшаға сәйкес ауыл шаруашылығы тауарын өндіруші (бұдан әрі – АШТӨ) субсидияланған асыл тұқымды аналық мал басының сақталуын субсидиялау бағытына қарай бір немесе екі жыл бойы қамтамасыз етуге міндетті (табиғи шығын нормалары шегіндегі өлім-жітімді қоспағанда). Бұл талап сақталмаған жағдайда алынған субсидиялар бюджетке қайтарылуға жатады.

Аталған Қағидалардың 25-тармағына сәйкес аудандық ауыл шаруашылығы бөлімдері (бұдан әрі – ААШБ) мемлекеттік ақпараттық жүйе арқылы субсидияланған мал басының сақталуына тоқсан сайын мониторинг жүргізуге және есепті тоқсаннан кейінгі айдың 10-ынан кешіктірмей қайтарылуға жататын сомалар туралы мәліметтерді қоса алғанда, тиісті ақпаратты облыстың жергілікті атқарушы органына (қызмет көрсетушіге) ұсынуға міндетті.

Әуликөл ауданында ең елеулі бұзушылықтар анықталды. Мәселен, [] ЖК [] бас [] теңге көлемінде субсидия алған, алайда АЖЖ деректеріне сәйкес барлық мал басы сатылған, бұл оларды сақтау жөніндегі міндеттемелердің толық орындалмағанын көрсетеді. Бұдан басқа, бұрын [] теңге субсидия алынған тағы [] бастың сақталуы қамтамасыз етілмеген.

Осыған байланысты Баскарма сот талқылауын бастап, оның нәтижесінде қаражатты қайтару туралы шешім шығарылған. Атқарушылық құжат жеке сот орындаушысына жолданғанымен, бүгінгі күнге дейін қаражат қайтарылмаған.

Осылайша, анықталған фактілер аудандық ауыл шаруашылығы бөлімінің мониторингті тиісінше жүзеге асырмағанын, бұзушылықтарды уақтылы анықтамағанын және бюджет қаражатын қайтару бойынша жедел шаралар қабылдамағанын көрсетеді.

Бұдан бөлек, аталған бұзушылықтар келесі түрде көрініс табатын сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін қалыптастырады:

- субсидиялардың мақсатты пайдаланылуына тиімді бақылаудың болмауы;
- субсидиялау тетіктерін жеке баю мақсатында пайдалану мүмкіндігі;
- уәкілетті органдар тарапынан мониторингтің формальды сипатта болуы.

Сонымен қатар, селекциялық жұмыстарды субсидиялау бағдарламасы 2025 жылғы 4 маусымнан бастап тоқтатылғанына қарамастан (№189 бұйрық), ұқсас тетіктер асыл тұқымды мал шаруашылығы бағдарламалары шеңберінде қолданылуын жалғастыруда. Бұл анықталған кемшіліктер сақталған жағдайда бюджет қаражатын одан әрі мақсатсыз пайдалану тәуекелдерін туындатады.

Жоғарыда баяндалғандарды ескере отырып, ұсынылады:

1. Субсидиялауға арналған өтінімдер бойынша шешімдерді тек нормативтік құқықтық актілерде белгіленген толық критерийлер тізбесі негізінде қабылдау, расталмаған дереккөздерді пайдалануға және нормаларды еркін түсіндіруге жол бермеу арқылы шешім қабылдау кезінде дискрециялық өкілеттіктерді болдырмау.
2. Өтініш берушілердің деректерін міндетті түрде верификациялауды қамтамасыз ету, оның ішінде көрсетілетін қызметті алушылар ұсынған мәліметтерді мемлекеттік ақпараттық жүйелердің (Жылжымайтын мүліктің бірыңғай мемлекеттік кадастры және өзге де ақпараттық жүйелер) деректерімен интеграциялау және салыстыру арқылы тексеру, нақты тексерусіз шешім қабылдауды болдырмау.

Қазақстан Республикасы
Мемлекеттік қызметістері
агенттігінің Қостанай облысы
бойынша департаментінің
басшысы

«Әуликөл ауданы әкімдігінің ауыл
шаруашылығы және жер
қатынастары бөлімі» ММ басшысы

_____ Е. Салыкбаев
« _____ » _____ 2026 года

_____ А. Бекмурзин
« _____ » _____ 2026 года